

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Natuurherstel Weerribben, deelgebied Noordmanen en Kooi van Pen

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop

9 juni 2022 / projectnummer: 3599

35 JAAR

onafhankelijk en deskundig advies

1 Advies in het kort

De provincie Overijssel wil maatregelen nemen om de natuur in het beschermde natuurgebied Weerribben te herstellen. Dit MER beschrijft hoofdzakelijk het deelgebied Noordmanen. Hier worden natuurherstelmaatregelen genomen en verschillende gronden krijgen een natuurbestemming. Het gebied Noordmanen ligt in het zuiden van de Weerribben en vormt daarmee een belangrijke verbindingzone met het zuidelijker gelegen natuurgebied de Wieden.

De doelstellingen van het plan komen voort uit het vastgestelde Natura 2000-beheerplan. De natuurherstelmaatregelen in het deelgebied Kooi van Pen zijn ook onderdeel van het MER. Hier worden petgaten¹ gegraven, waarmee de successie van water naar land weer op gang wordt gebracht en waardevolle vegetaties, zoals trilveen in het gebied worden behouden. Voor het besluit over het provinciaal inpassingsplan en de ontgrondingenvergunning is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De provincie Overijssel heeft de Commissie gevraagd te adviseren over de inhoud van het MER.

In een eerder advies² gaf de Commissie aan dat in het MER nog belangrijke informatie ontbrak. Inmiddels is een aanvulling op het MER opgesteld.³ De provincie heeft de Commissie gevraagd om opnieuw te adviseren over het MER en de aanvulling tezamen.

Wat blijkt uit het MER en de aanvulling?

In de aanvulling is meer informatie gegeven over de waterkwaliteit in het gebied en wat de benodigde kwaliteit van het water moet zijn om de natuurdoeltypen te realiseren. Daaruit blijkt dat de waterkwaliteit (onder andere door te hoge fosforconcentratie) niet voldoende is om de instandhoudingsdoelen te bereiken.⁴ Er zijn dus aanvullende maatregelen nodig om de doelen te bereiken. Deze zijn uitgewerkt in maatregelenscenario's, waarbij geadviseerd wordt twee maatregelenpakketten in ieder geval uit te voeren. Ook met het treffen van deze maatregelen blijft het nog onzeker of de doelen (tijdig) worden bereikt.

Uit de aanvulling blijkt verder dat het rooien van de bomen naar verwachting geen invloed heeft op archeologische resten. Er wordt daarnaast aangegeven dat op basis van het onderzoek bij vier locaties er risico's zijn op het verstoren van archeologische resten. Daar wordt nog een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-P) gedaan.

De aanvulling beschrijft waar in het gebied de landschappelijke en cultuurhistorische waarden verbeteren, waar de bestaande situatie intact blijft en waar deze verslechtert. Het gaat bij de verbetering om het behouden en versterken van de bestaande verkavelingsstructuur.

---

¹ Een petgat is een langgerekte veenput in een veengebied, die is ontstaan door het uitbaggeren van veen.

² Zie het eerdere voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport, 29 maart 2022.
https://commissiemer.nl/docs/mer/p35/p3599/3599_voorlopig_toetsingsadvies.pdf.

³ MER Weerribben, Deel A en B, Arcadis, 3 mei 2022.

⁴ Kranswervevegetaties (H3140), mesotrafente verlandingsvegetaties, Trilvenen (H7140A) en Veenmosrietlanden (H7140B) Galigaanmoerassen (H7210) en Blauwgraslanden (H6410).

Achtergrond

Voor het uitvoeren van de herstelmaatregelen en de functiewijziging van gronden is een provinciaal inpassingsplan nodig. Voor het grondverzet is een ontgrondingenvergunning nodig. Op grond van het Besluit milieueffectrapportage is het voornemen plan- en project-m.e.r.-plichtig (categorie D9 en C16.1 van de bijlage bij het Besluit Milieueffectrapportage). Daarom heeft de provincie ervoor gekozen om een gecombineerd plan-/project-MER te maken. Voor het uiteindelijk kunnen realiseren van het plan zijn ook een watervergunning en een aanpassing van het peilbesluit nodig. Hiervoor is het waterschap Drents Overijsselse Delta het bevoegd gezag.

Eerder heeft de Commissie ook geadviseerd over de Notitie Reikwijdte en Detailniveau⁵ en heeft de Commissie een tussentijds advies gegeven over het milieueffectrapport⁶.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval de Provinciale Staten van Overijssel – besluit over het provinciaal inpassingsplan en de ontgrondingenvergunning.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt door nummer [3599](#) op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

2.1 Onzekerheden en risico's voor het behalen van de doelstellingen

In het MER ontbrak belangrijke informatie of met de voorgestelde maatregelen de vastgestelde natuurdoelen werden behaald. De kwaliteit van de grond- en oppervlaktewater speelt een belangrijke rol bij het behalen van de doelstellingen, zoals de successie van water naar land en het realiseren van blauwgraslanden.

Uit het MER en de aanvulling⁷ tezamen blijkt dat de waterkwaliteit nog niet voldoet aan de voorwaarden om de natuurdoeltypen te bereiken. Zo blijkt dat op basis van metingen de huidige concentraties fosfor en calcium in het gebied boven de grenswaarden liggen voor de beoogde habitats.⁸ Er zijn aanvullende maatregelen nodig om de waterkwaliteit van het inlaatwater te verbeteren. Er is daarom onderzocht welke maatregelen getroffen kunnen worden en deze zijn in maatregelenscenario's uitgewerkt.⁹ In de aanvulling wordt aangegeven dat gekozen wordt voor 'scenario 5' in combinatie met 'scenario 7' (waar

⁵ <https://commissiemer.nl/docs/mer/p32/p3287/a3287rd.pdf>

⁶ <https://commissiemer.nl/docs/mer/p32/p3287/a3287tts.pdf>

⁷ Notitie 'Samenvatting eindrapport waterkwaliteit' en notitie 'waterkwaliteitsvraag nabij blauwgraslanden t.b.v. Commissie m.e.r. (8 april 2022)'. Ten tijde van de advisering was enkel een samenvatting beschikbaar. Het is aan het bevoegd gezag om te bekijken of de samenvatting in overeenstemming is met het uiteindelijke rapport.

⁸ De onderzoekers wijzen er terecht op dat naast fosfor- en calciumconcentraties er nog andere factoren zijn die het verlandingsproces beïnvloeden: sulfide, ammonium en stikstofdepositie.

⁹ Tabel 2, Omschrijving van de 8 uitgewerkte maatregelenscenario's, pagina 3 van samenvatting eindrapport waterkwaliteit.

scenario 5 ook inzit)¹⁰, respectievelijk fosfaatverwijdering en het versterken van de basenhuishouding. Er blijft een reëel risico dat met deze twee scenario's de natuurdoelen (niet tijdig) worden gerealiseerd. Aangegeven wordt dat de waterkwaliteit en het doelbereik zullen worden gemonitord.

De Commissie stelt dat er hiermee voldoende informatie is voor besluitvorming. Zij heeft wel een tweetal aanbevelingen voor het vervolgproces:

- Er zijn grote onzekerheden en risico's voor het behalen van de natuurdoelstellingen. Extra maatregelen vormen daarmee randvoorwaarden voor het bereiken van de doelen. De Commissie beveelt aan om een monitoringplan op te stellen met daarin intensieve monitoring van de waterkwaliteit en een overzicht van de maatregelen achter de hand, indien blijkt dat scenario 7 (waar 5 inzit) niet afdoende is om de natuurdoelen te realiseren. Te denken valt aan het aantakken van de Bovenlinde, zoals weergegeven in de maatregelenscenario's. Verder merkt de Commissie op dat de extra maatregelen buiten het plangebied nog niet zijn geborgd in het huidig inpassingsplan. Dit kan risico's opleveren voor de daadwerkelijke uitvoering van de maatregelen en daarmee het halen van de doelen.
- In de aanvulling op het MER zijn diverse paragrafen in het hoofddocument van het MER over waterkwaliteit (nog) niet aangepast, terwijl de aangevulde informatie uit de twee nieuwe documenten daartoe wel aanleiding geeft. De Commissie beveelt daarom aan om bij de besluitvorming toe te lichten hoe de resultaten van de twee waterstudies invloed hebben op het plan en het MER.

2.2 Archeologie en cultuurhistorie

2.2.1 Archeologie

Voor archeologie is de informatie aangevuld, onder andere met de resultaten van een archeologische veldverkenning via boringen¹¹. Uit de aanvulling blijkt dat op vier hoogrisico locaties met intacte zandopduikingen in de ondergrond nog een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-P) wordt uitgevoerd. Ook blijkt uit de aanvullende informatie dat er geen archeologisch risico's zijn bij het rooien van de bomen. Daarmee is het MER voldoende geactualiseerd.

Indien het toekomstige veldonderzoek op de vier hoogrisico locaties behoudenswaardige vindplaatsen oplevert, dienen zich vervolgstappen aan in de Archeologische Monumentzorg-cyclus (AMZ). De doelstelling van de AMZ-cyclus is altijd behoud *in situ*, bijvoorbeeld door planinpassing. Alleen als behoud *in situ* niet haalbaar is, dan wordt gekozen voor behoud *ex situ* (opgraven). Het selectiebesluit wordt genomen door het voor de archeologie bevoegde gezag. Voor dit project treden zowel de gemeente als de provincie op als bevoegd gezag. De gemeente Steenwijkerland vanwege het bestemmingsplan, de provincie Overijssel op basis van de ontgrondingenwet.

---

¹⁰ Combinatie van scenario's 4 en 5, waarbij de aantakking van het Meppelerdiep op de boezem niet is meegenomen.

¹¹ Bijlage 14, Archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek, RAAP (28 maart 2022).

De Commissie beveelt aan om voorafgaand aan de vergunningverlening duidelijk te maken op welke wijze het plan rekening houdt met de vervolgstappen in de AMZ-cyclus, met name gericht op mitigatie door planinpassing. Zij merkt tevens op dat een besluit gericht op behoud *ex situ* kosten met zich mee zal brengen, maar ook van invloed is op de uitvoeringstijd van het plan.

2.2.2 Cultuurhistorie en landschap

Voor landschap en cultuurhistorie geeft de aanvulling voldoende onderbouwing voor de positieve waardering in de effectbeschrijving, aangezien op grote schaal de verkavelingsstructuur wordt hersteld.¹² Daarbij maakt de Commissie wel een kanttekening over de wijze waarop de gegevens in de toelichting gepresenteerd worden. Het is van belang om de negatieve effecten los te beschrijven van de positieve effecten en deze niet 'tegen elkaar weg te strepen', omdat dan niet duidelijk en navolgbaar is hoe de beoordeling tot stand is gekomen.

De Commissie beveelt aan –met het oog op toekomstige deelprojecten in de Weerribben–Wieden– in vervolgtrajecten de positieve en negatieve effecten op het landschap apart te beschouwen.

---

¹² Aanvulling MER deel B, figuur 27 en toelichting.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Annemie Burger (voorzitter)

drs. Gert Dekker

drs. Sjef Jansen

dr. Heleen van Londen

Tom Ludwig MA. (secretaris)

Besluiten waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Provinciaal inpassingsplan en ontgrondingenvergunning.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit dagbouwminen, met inbegrip van de winning van oppervlaktedelfstoffen uit de landbodem, en landinrichtingsproject. Daarom wordt een gecombineerd plan-/project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluiten

Provinciale Staten van Overijssel.

Initiatiefnemer besluiten

Gedeputeerde Staten van Overijssel.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3599](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

